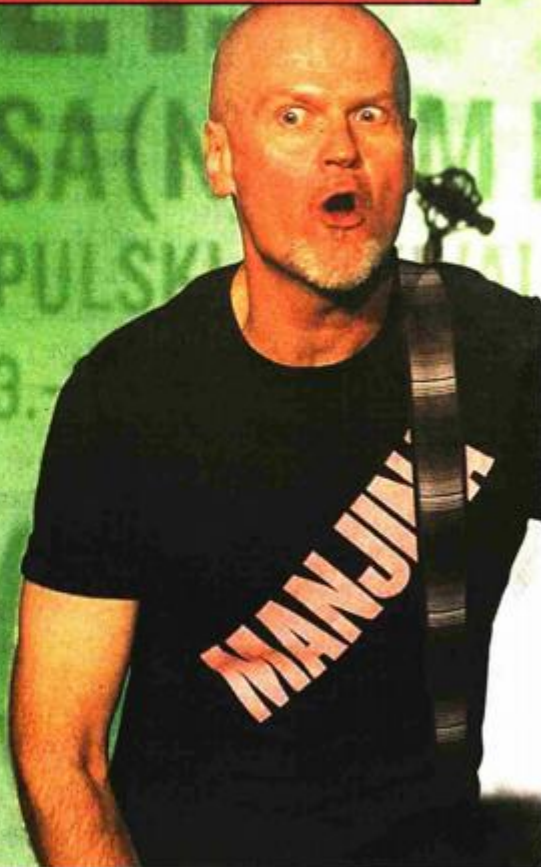

SA(N)JAM KNJIGE I ART & MUSIC ART, ARTANI, MUZIKA I S

SLUČAJ GRAHO

Avdić Sloveniji ne treba jer ne zaraduje 50.000€

Vijest je na sajmu knjige odjeknula kao bomba! Upravna jedinica Ljubljana odbila je zahtjev za produljenje privremenog boravka. Ako odluka postane pravomoćna, **Avdić gubi status samostalnog kulturnog djelatnika i u Sloveniji postaje – turist iz BiH**

Davor MANDIĆ

Vijest je na sajmu knjige odjeknula kao bomba: Grahu izbacuju iz zemlje! Graha je, naravno, Damir Avdić, sajam je, naravno, pulski, a zemlja je, ne bila, Slovenija. Procijenila neka birokratska mrva s ovlastima da procjenjuje tko jest a tko nije podoban da bude dio te velike nacije da Graha Sloveniji ne treba, jer ne zaraduje 50.000 eura godišnje. Koliko službeno ne zaraduje, primjerice, ni slovenski premijer, kako je već na više mjesta plastično uspoređeno. Iako u Sloveniji živi već šest godina i oženjen je Slovenkom s kojom ima dvoje djece, Upravna jedinica Ljubljana odbila je njegov zahtjev za produljenje privremenog boravka. Ako odluka postane pravomoćna, Avdić gubi status samostalnog kulturnog djelatnika i u Sloveniji postaje – turist iz BiH.

I proširila se vijest Sajmom – na kojem Graha radi ono zbog čega ne zaraduje 50.000 eura godišnje: svira i pjeva o neugodnim stvarima – kao crijevna viroza. Nevjerica, šok, Kruno Lokotar koji napada slovenske stripaše inzistirajući na komentaru i javnoj osudi isključive politike. A Graha se smješka. »Ma, pusti, bit će to dobra reklama. Ne idem ja nide«.

Otkriće Lice mista

Sjedeljka je, tako, uoči novog izdanja Art & Music

Festivala, prvog zimskog u njegovoj dvadesetvogođišnjoj povijesti i prvog u sklopu Sajma knjige u Puli. Sjedeljka je i uoči sutrašnje vijesti o Sloveniji kao kraju u zemlji Grahe, a on tih, miran i pristojan, dakle sve ono što nije na stageu, pijucka na terasi Hotela Pule nešto gazirano. Tu su i Artan Ljilji, koji nakon te večeri za ovog autora nikad više neće biti Artan Lili, a na tonškoj probi je otočko otkriće Lice mista. Sve to nadgleda Branimir Slijepčević Brada, art & music operativac i nekadašnji bog diska Hotela Pule. Jer DJ-i su nekoć bili bogovi.

A da, i Miki Solus tu je negdje, vjerojatno lašti svoju harmoniku, koju će uskoro upogoniti u disk koji je odgojio generacije Puležana, a onda pokleknuo pred naletom tranzicije. Nešto kao i Art & Music Festival, taj žilavi izdanak ratne Pule, koji je krenuo otprilike kad je disko Hotela Pule zatvorio svoja alternativna vrata i koji se, eto, ne da, unatoč svim nepovoljnim izgledi-

ma i okolnostima.

– Ma to je bio grafit u Kumanovu – kaže Bojan, basist i frontman Artana dok pričamo o njihovom imenu.

– Svidjelo nam se jer nas je podsjetilo na artane, koji su se zloupotrebljavali na razne načine, a onda Lili, kao neka Lili na artanima. Ali onda nam je došao neki Albanac na koncertu u Skoplju i rekao da je on taj Artan s grafita, Artan Ljilji, jer se na albanskom jedno l čita kao lj – zaključuje bubnjar Marko.

Angažirana teatralnost

Kako god Artane čitali, u slušanju nema dvojbe: »punkovrni« je to pop/rock bend za koji je gotovo nevjerojatno da postoji tek nepune dvije godine. Sve zamjerke koje im se pritom upućuju, bile one opravdane ili ne, tom činjenicom padaju u vodu: toliko su mlad bend da bi bilo zastrašujuće kada im se ništa ne bi moglo prigovoriti. Zvuk u disku Hotela Pule, akustičnom koliko i kutija cipela, sigurno nije jedan od tih. A

ako je netko u posljednjem desetljeću skladao zarazniji rif od onog koji nosi njihov hit »Ako stanemo tu«, ovaj autor pojest će svoju cipelu. »Neka ljubav vuče stvari / Nema love al ne mari / Ionako sve što vredi / Lova ne može da sredi«, pjevaju Artan Ljilji, a ta cipela skakuće u disku hotela Pule i gotovo se osjeća kao prije 20-ak godina: na pravom mjestu u pravo vrijeme.

No to je skoro već kraj večeri; Artani opravdano zaključuju zimski A & M festival. Prije njih Graha je odvalio svoj set zastrašujuće za-rezuzujućih stihova, koje zvuk njegove one man band gitare podiže na pijedestal angažirane teatralnosti. Ništa dodati i još manje oduzeti. S pasošem ili bez.

Još ranije stageom će prodefilirati zezantski zagrebački bend Miki Solus, drugačiji od svega što nudi regionalna reperska scena, bend koji je vic i geg ugradio u svoj kabaretski nastup. A opet zaslužen, na A & M-u su se uz sve ove face pojavili i maladahni Lice mista, začudni sklop postpankerskih psiho-delija kakav, paradoksalno, jedini i možemo zamisliti da svira u Preku na otoku Ugljanu.

Osluškiivači trendova

A gdje je art Art & Musica? Pa na Sajmu, u Stripovskoj ulici, naravno. Onako kao što je Art & Music Festival svojedobno artom i muzikom prkosio povampirenom ratnom vihoru koji će se nečujno pretopiti u privatizacijsku pljačku i rasap vri-

Punkovrni pop/rock bend – Artan Lili

TRIP U PULSKOM VREMEPLOVU

Graho iliti
 Damir Avdić
 na stageu

Motika stripaš

Da Sajam dubinski promišlja strip, pokazala je i uvodna izložba u Gradskoj galeriji Pule »Antun Motika – protostrip i karikature«. Izloženi su tako radovi mladog pulskog tadašnjeg gimnazijalca Motike, autora prvog hrvatskog stripa i eksperimentalnih ilustriranih knjiga temeljenih na zamišljanju budućnosti, koje su istaknuti umjetnički kritičari svojedobno odbacivali kao vrijedne, no koji vremenom dobivaju zasluženi kritički refleks.

Tanja DRASKIĆ SAVIĆ/SAJAM KNJIGE

jednosti, danas Stripovska ulica prkosi visokoparnom, ponekad blaziranom knjižnom svijetu. On je, dakako, u permanentnom stanju krize, nešto kao aristokracija u osvitlu građanskog društva, i pitanje je dokad će tako, hoće li prije dočekati Deknu ili Godota, ali u međuvremenu, a u Puli barem od prošle godine, stripaši nas sve skupa podsjećaju na artistsku vitalnost koja buja uspkros svim problemima.

Stripovska ulica, nadomak centralnog prostora Sajma u Domu hrvatskih branitelja u Puli, projekt je koji je, nenadano, označio prošlo, jubilaro 20. izdanje Sajma. Zamišljen kao off program, taj je fokus na strip, s izložbama, knjižarom, galerijom i raznim druženjima, Sajmu dao ključan pečat oslušivača novih vjetrova. A da novi vjetrovi pušu za strip u Hrvatskoj svjestan je jedan od najzaslužnijih za Stripovsku, čovjek koji povezuje Art i Music – Vladimir Šagadin.

– Prošle godine krenuli smo s tim programom u Puli, pa je onda Festival svjetske književnosti također uvrstio strip, sad smo opet ovdje u Puli. I sad se već pojavljuju dva autorska punkta izdavačima, mjesta na kojima su autori među autorima. Da ne govorim da nam ovdje u prvom redu sjede ključni ljudi iz Ministarstva kulture, a da urednik Trećeg programa HRT-a hoda u Alan Ford majici. Tako da se nadam da su za strip fakat došli bolji dani – kaže Šagadin.

Ne bi u to trebalo previše sumnjati, jer potvrde za to dolaze iz raznih izvora, pa tako i autorskih. Jedna od gošća Sajma je i Ivana Pipal, osebujna mlada umjetnica koja se predstavila svojim, kako ih naziva, uputama za

“Ma, pusti, bit će to dobra reklama. Ne idem ja niđe

Damir Avdić

korištenje ljudskog tijela, i koja kaže da je sve više mladih budućih akademskih umjetnika zainteresirano za strip. Šagadin to ipak nije očekivao.

– Da, klincima je postalo fora, a mi smo možda mislili kao da je sve to zastarjelo. Pokazalo se da su njima, upravo zbog novih medija, slika i tekst u isto vrijeme puno normalnija stvar – kaže Šagadin, inače zadovoljan što je ove godine Sajam sa stripom više iskoračio prema artu.

Da je tome tako, potvrđuje i izbor gostiju, od Benjamina Flaa, Francuza fascinantnog poteza, koji je na Sajmu predstavio svoj strip nastao nakon njegova putovanja po Keniji. Naravno, Benjamin dolazi iz zemlje u kojoj je strip nevjerojatno razvijen, rekao bi on možda i previše sa svojih 5.000 objavljenih stripova godišnje, što je hiperprodukcija u kojoj se nade i puno lošeg. No i za njega strip je jednostavno medij s puno potencijala upravo zbog te kombinacije slike i teksta.

– Ima nas puno koji smo o životu i svijetu učili iz stripa. Prvu knjigu sam otvorio s dvanaest godina, a strip s dvije – kaže Flao, što ne bi bilo loše da čuju tvorci školskih kurikuluma kada konačno budu sastavljali nove popise lektirnih naslova. Dogodi li se to ikada.

Okupacija stripom

Artu Stripovske ulice pripomogao je i autorski, ne biološki, bratski dvojac slovenski Beli sladoled. U Puli su

se predstavili nevjerojatno divergentnim setom fascinantnih radova, jednako kao što je to napravio i Miron Milić, koji ipak nije mogao donijeti pročelja zgrada koje oslikava, od Vodnjana do Zagreba, i dalje i šire. Bio je tamo i Boris Stanić, autor izuzetno hvaljenog stripa »Atentat«. No cijelu priču o stripu i artu lijepo zaključuje upravo Milićev slučaj, slučaj mladog umjetnika koji se dugo upirao rađeći raznorazne poslove za plaćanje režija, a onda jednoga dana odlučio bataliti sve i posvetiti se onome što najbolje zna i umije: slikanju i crtanju. I tako je procvjetao.

Sve to i više nego jasno govori da za budućnost stripa i pridruženog mu arta ne bi trebalo biti previše straha, a to da je jedna od važnijih stanica njegove diseminacije upravo Pula, također je jasno. I ne samo zato što je ovogodišnji program Fellowshipa, odnosno sajamске Kumpanije od litora, posvećen upravo stripu, stripašima, njihovim izdavačima i agentima. Nastojanja oko svijetle budućnosti stripa u Puli i Hrvatskoj potvrđuje i Šagadin.

– Sigurno nastavljamo suradnju s Pulom, jer nam je cilj da u Puli konačno napravimo prvi rezidencijalni program za stripaše, koji bi onda šljakali zajedno. Onako kao što smo radionicu stripa naslonili na festival, jer zajednički se lakše prolazi – kaže Šagadin zaključujući poetično i proročanski da je Sajam odličan partner, a da okupacija stripom tek počinje. Pitanje je samo u koliko slika.